

Marko Dobretić (1707–1784)

Fra Marko Dobretić (1707–1784)

KRATKO SKUPLJENJE ČUDOREDNE ILITI
MORALE BOGOSLOVICE SVRHU SEDAM
KATOLIČANSKE CRKVE SAKRAMENATAH (1782)

(Izbor)

DOBROVOLJNOM ŠTIOCU

Poljubljeni brate u Isusu, nemoj se čudit ni narugat, da smo oko ovolikoh malo ruke stisnuli, jer istinu ispovidamo da smo imali želju i odluku temeljitu, da ćemo se nadalje pružiti onda kad smo se počeli zabavljati o ovomu poslu. Al nas izdade vrime u najlipše doba, jer bismo određeni od starišinah Reda i Crkve na vladanje Provincije, i to za više i više godinah, gdi se nije imalo kada ni zagledat ni o tomu mislit. Posli toga dojde nam na glavu ovo priteško brime od biskupata i vikarstva apostolskoga u Bosni. I tako još odviše bismo zabranjeni ne imat nikad vrimena za ispunit našu ozgor rečenu želju. Međuto, prispi i starost i pomanjkanje viđenja u očijuh. Tako i ostade nedospiveno što smo bili začeli i u pameti odredili.

Također, nemoj se čudit ni narugat da smo se usudili metnut na svitlost ovo naše primalešno i mlohavo dilo, učinjeno samo na poštenje Božije i za korist i službu svagdanju župnikah i parokah seljanskih i njiovih pomoćnikah i ostalih misionarah i težakah u vinogradu Isusovu. Jer ti istinu govorimo da toga ne bismo učinili od naše volje, navlastito ne budući dilo dospiveno ni učinjeno kako smo bili namislili, ali smo veće putah bili ponukovani, da ne rečemo usilovani, od velikih ljudih, naučnih otacah i prelatah da ovo dilo ne ostane zakopano u mraku, koje more bit korisno mlogim. To nas je učinilo da na svitlost izajde tako kakvo je.

Dakle, primi, brate, i ti, dobre volje, i ako se budeš dostojati štit, ako ništa ne naučiš, uzdamo se da nećeš ni vrimena zaludu izgubit, budući da nismo ništa metnuli iz naše glave, nego sve skupili i izvadili pomljivo, koliko smo mogli, iz *Svetoga pisma*, iz naredbah svetih otac papih, iz svetih otacah naučiteljah Svete crkve, iz svetih saborah, iz svetih kanonah i iz velikih i izabranih bogoslovacah – kako moreš sve očima vidit priko svega štijući.

Nastojali smo učinit obilato i zadovoljno, koliko se moglo svrhu sviju sedam sakramenatah, što god more bit potriba (općenim načinom govoreći) svim župnikom iliti parokom, svima ispovidnikom i svimkolicim koji podiljuju svete sakramente. A navlastito svrhu sakramenatah u općinu, svrhu krštenja, pokore, ispovidnikah i ispovidi, svrhu reda svetoga, za one koji se žele redit i na examinu pošteno proći, za misnike i njojve strahovite dužnosti, svrhu ženidbe kojoj se ne more nikad nakraj stati, zarad različitih i neizbrojenih stvari i događajah koji se mogu u njoj dogoditi. Međuto, molimo te, dragi brate, da što god najdeš neugodno, neupravno i neuredno, s ljubavju ti svojim bistrim razumom i naukom ispraviš, što je neotimice nevaljalo upisano i rečeno.

Donajposli, nemoj se čudit ni narugat, što ovako nevaljalo i neuredno pišemo latinskim slovima u naš slavni iliti ilirički jezik. Nego promisli napri, da je mučno s tuđim slovima u naš jezik upisat svaku rič po svojoj naravi, izgovaranju i potpunomu njezinu zlamenju, arijeh, veličanstvu i slatkosti, jer u Latinah nejma onoliko slovah, koliko bi se otilo za moć pisat potpuno i uprav u naš jezik. Drugo, vidili smo sve knjige štampane u naš jezik latinskim slovima i ne vidismo nijednoga da jednako pišu, nego svaki kako se komu vidilo da se more razumit, onako je i pisao. Mi, ne imadući regule iliti načina općenoga kako se ima pisat, jesmo pisali priprostitim načinom, nek je lašnje proštit, a samo nek se zna što koja rič zlamenuje i što oće da reče.

Ostavili smo mnoga dvostruka i trostruka slova, koja se nalaze u drugim knjigam naškim za izreć potpuno rič našku, zašto je mučno i zametljivo štit. Zato rekosmo, da smo pisali priprostitim iliti jednostrukim slovima, nek je lašnje proštit,

a potpunost riči stoji u jeziku onoga, koji zna uprav naški iliti slovinski govorit, koji ne gleda kako je upisano, nego kako valja lipo i čisto izgovarat. Ništa ne manje metnuli smo ozgor nad ričma brazgotinice, koje zlamenuju da se onde ima rič produljit il da bi ondi imala bit dva slova, ter tako biva lašnje štiti.

Istina je, da smo svi slavnoga iliti iliričkoga jezika i naroda, al svi jednako ne govorimo, da li imadu različita govorenja i u slovima i u ričma, kako je gdi osto običaj. Školjari na jedan način govore, na drugi gradovi pokraj mora, na drugi Dalmatini koji su daleko od mora, na drugi Dubrovčani, tako Bošnjaci, Hrvati, Šlavonci, Hungari, Bulgari i drugi slavnoga naroda vilajeti. Tko bi ikad mogo upisat za svako misto kako se u nji piše, štije i govori? Nitko istinito. Dakle, i opet velimo, nemoj se sasvim narugat ovakomu pismu, nego što ne valja ispravi tvojom ričju, i u komu si mistu i vilajetu onako i štij i izgovaraj.

Međuto, živi čestito, zdravo i veselo. Bog ti dao svako dobro na ovomu svitu, a na onomu život vičnji. Spomeni se za ljubav od nas u molitvam i posvetilištim tvojim, da bismo se po milosti Božijoj vidili donajposli onde, gdi se svaka vide i uživaju u vike vikom. Amen.

OD PEČATA OLI OD POTAJNOSTI SAKRAMENTA OD POKORE DE SIGILLO SACRAMENTI POENITENTIAE

(...) Pečat oliti potajnost od svetotajstva, oli sakramenta od pokore, *jest dužnost saraniti i uzdržati potajno svekoliko što-god ispovidnik čuje na ispovidi od pokornika, to jest svekoliko svrhu šta pada ili more pasti sveto odrišenje*. Pod pečat padaju ne samo grisi, ma jošter svekolike okolovine oli okolostanja i druge stvari, koje premda ne padaju pod sv. odrišenje, koje kadgod dojdu prikazane od pokornikah zaradi priprostitosti i neznanja, koje se ne pristojе k svetoj ispovidi, kakono pomanjkanja naravna, otkrivenje drugoga, moguću učiniti na manje i druga prilična, koja mogu osramotiti pokornika oli zastiditi, oli smanjkati njegovo poštenje po koji način, i koja mogu učiniti da ovi prisveti sakramenat izgubi virnost i devocijon, tako da nitko se ne bi smio više pouzdati ni pravo se ispoviditi, kad bi se čulo da ispovidnik govori od onih stvari, koje je čuo na ispovidi. Da se opsluži potajnost od rečenoga pečata, zapovidaju vele tisno i pomljivo svi zakoni, to jest naravni, božanstveni i crkveni, na taj način, da nije nikad dopušteno očitovat ispovid i otvoriti ovi pečat, da bi ispovidnik imao izgubiti ne samo svoj vlastiti život, ma jošter da bi se imao izgubiti život svega svita, ne more nikad svrhu toga usta otvoriti ni očitovati što je čuo na sv. ispovidi. I da ta dužnost, toliko velika, bude se imat opslužiti od ispovidnikah, iziskuje se da pokornik prikaže svoje grihe po putu prave ispovidi s odlukom za primiti od njih odrišenje. Jer, ako bi drugom svrhom prikazao svoje grihe, ako bi jošter i na kolinih prid njim klećao, govoreći: *ovo ti prikazujem pod ispovid*, ispovidnik ne bi bio dužan toga opslužiti pod pečat od sakramenta, budući da ondi nije nikakva sakramenta ni njegove svrhe. Ništa ne manje bio bi dužan pod pečat naravni, tako da bi smrtno sagrišio, ako bi velika pomanjkanja očitovo i ako bi oni iskrnji primio veliko nepoštenje oli koju drugu šte-

tu i zijan. Ako bi prikazao i očitovao mala pomanjkanja i oni ne bi nikakve štete ni sramote trpio, tada bi ispovidnik samo prosno sagrišio protiva ljubavi. Ova ozgor rečena potvrdićemo s naukom i oblastju Svetoga Leona i Sv. Grgura pape, također i svetoga sabora Lateranenskoga četvrtoga i s mlozim ostalim naučitelji i bogoslovci.

Ispovidnik nejma nikad govoriti prid drugim od griha koje je skoro čuo na ispovidi, ni mista gdi je slušao, a još manje od onoga od koga je čuo, da ne bi tko došo u poznanje od pokornika. Niti more reći: oni pokorni ispovidio se u mene od smrtnih griha, ni od prosnih griha imenujući grih. Ma da reče u općinu: ti i ti mi se ispovidio od griha prosnih, ne bi otkrio pečata, zašto ispovid ne more biti od drugoga nego od griha, a grisi su od dvi vrste samo, to jest smrtni i prosni. Otkrio bi pečat da kaže pokoru, koja se običaje dati za smrtne grihe, kako na priliku psalme, oliti pisme od pokore, kronicu, rožarije, post etc. Ne otkriva pečata kazavši pokoru datu za grihe prosne kakono tri očenaša i tri zdrave Marije etc. Ne more reći u toj kući često imam događaje biskupove, niti more reći toga nisam odrišio, ne davši razloga zašto, na priliku, zašto nije imao nikakva griha, oli nije imao vrimena svršiti svoju ispovid. Dva ispovidnika ne mogu među sobom govoriti svrhu griha istoga pokornika, koji se u obodvojice ispovidao, zašto obadva su dužna opslužiti pečat od ispovidi, također ni s istim pokornikom brez njegova znanja i dopuštenja. Ne more govoriti ni očitovati ispovidnik, kad bi došo u poznanje na ispovidi, da pokornik nije pravi sin svoga oca, da je oženjen, da je redovnik, da nije od ovoga oli od onoga mista i vilajeta, da je gospodar oli sluga, gospodičić oli težak etc. Ne more ponukovati oca ni matere da imadu oko svrhu svoji sinovah i kćeri, koje po ispovidi znade da opak život čine, ni gospodara ni gospodarice svrhu slugah svoji, također ni vladaoca od grada oli od provincije, zašto bi vazda otkrio pečat i ispovid činio izgubiti svoju virnost i devocion. Ostala ćemo lipše viditi u slideći događaji.

Događaj prvi

Ticio bivši učinio ubojstvo povoljno, dojde prid ispovidnika i prikaza svoje grihe od koga imade odrišenje svrhu svega i bi poslan u miru. Posli toga ispovidnik dojde u poznanje da je izašlo proklestvo svrhu svih oniziju, koji bi znali toga ubojicu, a ne bi ga kazali i da nijedan od ovih ne more biti odrišen ni od koga izvan od onoga koji je to proklestvo metnuo, ili bio papa ili biskup. Potom toga bi zvan i on, među ostalim, na sud da reče istinu, komu sudac navisti da na njega meće veliko proklestvo ako ne bi rekao istine, znadući za rečenoga ubojicu. Pita se, more li ispovidnik u takomu mučnu i potribitu događaju očitovat Ticija ubojicu?

Odgovor

Budući ispovidnik poznao rečenoga ubojicu po putu sakramenta od pokore, to jest na ispovidi, ne more ga nipošto očitovat ne učinivši veliko i pogrdno svetogrđe, sasvim da bi ga upitao kojimugodir drago sudac crkovni oli svitovnji, nevirnik oli pravovirac, i kad bi bio isti Sveti Otac papa. Jer, budući ovo dužnost zakona Božijega, naravnoga i crkovnoga, nije dužan razloga dati nikomu na zemlji ni prikazati što je čuo na ispovidi, izvan samomu Bogu, koji ga je na to misto metnuo i svoju mu oblast dao. I to ima držat tako potajno, da bi imao izgubiti svoj vlastiti život i jošter vas sviť, ne more očitovat ispovidi. I ako bi to učinio po kojigod način, oli ričju oli zlamenjem, ima mu se dignut misa i ispovid zavazda i ima činit pokoru svega života svoga u kakvu manastiru od velika opsluženja i pokore. Tako odredi sv. sabor Lateranenski 4, koji bi godišta Gospodionova na 1215. pod Inocencijom III. Ovo su riči sv. sabora: *Caveat autem omnino, confessarius, ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem... Quoniam qui peccatum in poenitentiali iudicio sibi detectum praesumpserit revelare, non solum a sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendum perpetuam poenitentiam in*

arctum monasterium derrudendum. Oli kako Sv. Grgur papa naređuje, ima se svući od svega misništva i redovništva i odbiti ga po svitu da se skita od nemila do nedraga svega svoga života za pogrdu i pokoru svoga griha i svetogrđa. Ovo su riči svetoga oca: *Sacerdos ante omnia caveat, ut de his, qui ei confitentur peccata alicui recitet: non propinquis, non extraneis, neque quod absit, pro aliquo scandalo; nam si hoc fecerit, deponatur, et omnibus diebus vitae ignominiosus peregrinando pergat.* In *Can. Sacerd. 2. de poenit. dist. 6.*

Scinim da ćeš me upitati: Što, dakle, ima odgovoriti ispovidnik sucu u takomu tvrdu događaju, ne mogući mu nipošto otkriti ispovidi? Evo ti odgovor. Prvo, more reći sucu, ja ti nisam dužan na to odgovoriti, zašto ne budući upitanje po zakonu i po pravdi, ne ima biti ni odgovor. Drugo, ako bi bio sudac nevirnik, ima mu reći, da u zakonu krstjanskomu Bog zapovida, da od onoga što se čuje na ispovidi ne more se govoriti za život ni za glavu. Ako li bi bio pravi krstjanin, toliko više ima mu reći, da brez pogrđenja zakona Božijega i sv. sakramenta, niti se more za to pitati ni na to odgovoriti. Treće, more reći da on ne zna ništa od toga što on pita i to ne rekavši laži nikakve, zašto ono što znade u ispovidi, znade kako Bog stojeći na njegovu mistu, i tako kako čovik izvan ispovidi more reći da ne zna ono, što zna kako Bog u ispovidi, niti more biti zvan na sud nego kako čovik, a kako čovik ne zna ništa. Dakle, pravo more odgovoriti sucu i svakomu, ne znam što govoriš i jošter zaklet se dobre duše, kad bi bila potreba... (...)

Događaj četvrti

Stipan đakon, koji ne budući misnik ni ispovidnik, imadući želju znati život i grihe nikoga čeljadeta, metnu se u ispovidnicu kako pravi ispovidnik i sluša mnoge ispovidi nikomu ne dajući odrišenja. Pita se, je li on dužan po duši i po zakonu opsluži[ti] pečat i potajnost od onih što je čuo, po ta način kakono je dužan pravi ispovidnik?

Odgovor

Ovi đakon dužan je opslužit potajnost od onih ispovidih kakono da bude pravi ispovidnik, jer ona čeljad su se ispovidala u njega dobre vire i s pravom odlukom za primiti odrišenje, od koje stvari izlazi dužnost u takomu, premda lažljivu ispovidniku, za opslužiti potajnost i pečat od takih ispovidih. Tako uči Sv. Antonin i Šilvio ovim ričma: *Si quis bona fide confiteatur alicui, quem falso putat esse sacerdotem; ex tali confessione oritur sigillum... quia talis confessio ex intentione poenitentis fit sacerdoti legitimam potestatem habenti, estque sacramentalis, licet per accidens contingat defectus, et consequenter eam revelando fieret iniuria tum poenitenti, tum sacramento, quod bona fide existimatur subsistere.* Isto govori Sv. Toma i ostali bogoslovci. (...)

Događaj šesti

Ispovidnik poznade po putu ispovidi da je Sempronio eretik oli poluvirac, budući se isti u njega ispovidio i koji je jošter i druge mnoge otrovao i u zlo uveo i ne samo to, da li ni još neće nipošto da se odreče svoje nevirnosti ni na zlo nagovarnja drugi. Pita se, što ima učiniti ispovidnik u takomu tvrdu događaju, je li dužan uzdržati potajnost i pečat od ispovidi takoga pokornika, koji ne viruje u članke vire svete?

Odgovor

Premda mnogi bogoslovci govore da je dužan opslužiti potajnost i pečat od take ispovidi, nemogući se ovi ni u jednom događaju otkriti, kako ozgor rekosmo. Ništa ne manje drugi govore da nije dužan mučati ni opslužiti ništa, zašto ovde niti je vire, ni sakramenata, ni prave ispovidi, ni njezine svrhe, budući on nevirnik i poluvirac, i tko ne viruje u sakramente i u ostale članke od vire sv., njega ne brani ni vira ni sakramenti, jer ji on pogrđuje svojim nevirstvom i druge čini isto činiti. Što,

dakle, ima učiniti ispovidnik u takomu događaju? Ima ga ponukovat s lipim načinom da se odreče poluvirstva i ispovidi pravu viru katoličansku, čineći ga viditi s naukom i s načinom, da spasenja nejma izvan Rimske crkve, niti se more nitko saraniti tko ne viruje sve ono što viruje Sv. Majka Crkva rimska etc. I ako ne bi ktio k tomu pristati ni po jedan način ni svoju misao prominiti, ima mu reći da će ga očitovat biskupu oli Svetomu oficiju, i jošter svemu svitu, da se od njega paze i biže kakono stado od jedne ovce kužne, otrovne i gubave. I tako ima učiniti kad se on ne bi ktio nipošto obratiti, i to brez nikakva očitovanja ispovidi, ni pečata, jer toga onde ništa nejma izvan jedne izvanske prilike od ispovidi.

Događaj sedmi

Ispovidnik sluša ispovid očitoga psovača oliti beštemijatura, koga i odriši davši mu pokoru. Posli toga ču gdi se od njega zlo govori očitim načinom zaradi njegovih psovkih, i tako za obraniti i ogovoriti rečenoga pokornika, reče prid svim, bratjo, nemojte zlo govorit od toga čovika, jer vas ja osigurajem i oznanjam da se on obratio posli nego se u mene od tiziju griha ispovidio, od kojih vi protiva njemu vičete i zlo govorite. Pita se, je li ovi ispovidnik otkrio ispovid tako govoreći?

Odgovor

Općena je misao svijuh bogoslovacah, da toga nije mogo ispovidnik reći nipošto, ne otkrivši ispovidi i njezina pečata, zašto dužnost od potajnosti i pečata ispovidi nije samo od griha potajnih, ma jošter i od očitih po isti način, niti je dužnost svrhu griha kako griha, ma svrhu griha kako slušana u ispovidi, ili on bio potajni ili očiti. *Non obligatur* (riči su Svetoga Tome) *audiens confessionem ad hoc quod non revelet peccatum simpliciter, sed prout est in confessione auditum*. I ni po jedan način ne more reći to sam slušao u ispovidi od toga pokornika:

*Nulla enim casu dicere debet se audivisse hoc in confessione...
etc. 3. part. Supplem. quaes. 11. (...)*

Događaj deseti

Petar biskup, Pavo opat oli abat, Andrija provincijal, znanu samo po putu ispovidi da niki njiovi podložnici, koji su u vladanju oli manastirah oli župah, oli pastiri od dušah, koji u isto vrime opaki život provode, ma tako potajno da se ne more znati po drugomu putu izvan ispovidi. Pita se, mogu li se rečeni poglavice služiti po koji način s ovim znanjem svrhu tiziju podložnikah, koji taki opak život čine, to jest mogu li ji dignut s toga oficija oli vladanja, ne otkrivši ispovidi i njezina pečata?

Odgovor

Veće putah rekosmo ozgora da se ne more nitko služiti ni po jedan način znanjem od ispovidi, ni uprav, ni sa strane, ni očito, ni potajno, ne oskvrnivši pečata od ispovidi. Valja, dakle, da rečemo, da rečeni prelati oliti poglavice ne mogu se služiti s takim znanjem svrhu svoji podložnikah izvan ispovidi. Ništa ne manje mogu ih ponukovat s vrućim načinom na ispovidi, da ostave od svoje volje njiovo oficije i vladanje, i da mole oni isti svoga starišinu da ih digne i promini da više ne mogu služiti u tomu dilu. I to gdi drugi čuju, da posli ne reku da ga je dignuo biskup za koji uzrok oli pomanjkanje i z drugim lipim načinom mogu ih ponukovat. Ako pak ne ktit budu poslušati, odrišeni bit ne mogu nipošto, budući to očito zlamenje, da oni imadu odluku i u napridak taki opak život činiti. Nauk je skupni svih bogoslovacah, navlastito Svetoga Tome, koji u *quodlibetu* petomu u član. 13. tako govori: *Id quod per confessionem auditur, nullo modo est manifestandum nec verbo, nec signo, nec nutu, nec etiam aliquid est faciendum, unde in suspicionem peccati aliquid possit devenire.* Također Urban papa Osmi na 26. maja, oliti svibnja, na 1593. sa svom pomljom i oblastju apoštol-

skom odredi, da starišine, poglavice i ispovidnici, koji na starišinstvo s vrimenom izajdu, nejmadu se služiti nipošto znanjem od prošastih ispovidi u vladanju svomu svrhu svoji podložnika. Ovo su riči vikara Isukrstova: *Tam superiores pro tempore existentes, quam confessarii, qui ad superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur. In Bullar. magno, tom. 4. 26. Maji 1593. (...)*

Događaj dvanaesti

Frankonio, pohoditelj oliti vižitatur od manastirah jedne provincije, najde u jednomu od rečenih manastirah Mevija, koji je po zakoni od Reda izašao na misto od starišinstva i drugo mu ne manjka nego samo obranje i posidovanje, a od ostaloga njemu se pristoji bit starišinom ovoga puta, to je glas općeni sve provincije. Ovi, po srići, ispovidi se u vižitatura koji poznade od njegove ispovidi, da on nije nipošto za starišinstvo ni vladanje. Međuto, dojdose svi suci skupno na obranje novoga starišine i metnuše dva, od kojiziju ima biti jedan, to jest Mevija i još jednoga, koji oba imadoše jednake *odviete*, oliti *vote*, i samo raskrsnutje stoji u votu vižitaturovu – za koga on dade, oni će biti obran za starišinu. Pita se, more li vižitatur, ne otkrivši ispovidi, dati drugomu svoj vot, ostavivši Mevija, koga po samoj ispovidi poznade, da nije dostojan toga starišinstva?

Odgovor

Ovi događaj jest priličan ozgornjemu, tako i odgovor ima biti. Sveti Toma na ozgor rečenomu mistu govori ovako: “Ako ne bi nitko znao da se Mevijo ispovidio u vižitatura i kad ne bi moglo biti nikakvo pomišljenje svrhu ispovidi i očitovanja pečata, vižitatur more dati svoj vot komu njemu drago, ostavivši Mevija na stranu, zašto njemu ga po duši ne more dati, sasvim da to poznade on po putu ispovidi, jer u njegovoj volji stoji dati

ga njemu oli drugomu. Kad ga ne bi nikad bio ni ispovidio, još se ne zna bi li mu ga istinito dao. Jer, kako isti sveti govori, u ovim stvarima, ako se Bog pravo zazove i njegova pomoć, neće nikada dopustiti, da se obere za starišinu i vladaoca oni, koji nije toga dostojan, jer se od dobra općenoga govori, i tako savim da je vižitatur imao prvlje koju dobru odluku svrhu Mevija, to jest prvo nego se u njega ispovidio. Ništa ne manje tu je odluku mogo prominiti vazda i brez toga i u vrime istoga obranja. I to opet govorim, kad bi moglo biti brez nikakve sumlje i pogibili svrhu ispovidi i njezina pečata, što je mučno saraniti neoskvarjeno u takomu mučnu događaju...” (...)

Kad bi ispovidnik znao po ispovidi da je vino s kojim ima misu reći otrovano, oli ako tizim putem projde kako je odlučio proći, da će ga lupeži doisto ubiti na mistu, oli da će se grad u ruke neprijateljnom pridati, oli lagumom u ariju baciti, oli protiva principu okrenuti se, oli druge stvari ovim prilične, koje su od velika izgubljenja njemu i drugomu. Govori Šuarez i drugi brez broja bogoslovci, da se ispovidnik ne more služiti ni po jedan način s tizim znanjem, kad bi imao i vehoma patit zaradi toga oni, koji mu je to prikazo na ispovidi, veće valja da se u ruke Božije pridade, i tako ima vino piti i putem onim proći, niti more iz grada pobignuti, ni principa oli straže od grada oznaniti. De Lugo kardinal i drugi naučitelji govore da bi mogo naći koji uzrok o komu bi mogo saraniti svoj život. Kako, na priliku, more se poboliti, uzrokovati sebi po kojoj stvari bljuvanje, padnuti na otaru prvo nego posveti, upustiti nehote gostaricu iz ruke da se razbije etc. Polak izaći iz grada, more se vazda od jednoga sahta do drugoga dati uzrok za izaći nadvor i brez takoga znanja. Polak oznanjenja straže oli vladaoca od grada, istinito stvar je mučna, zato je valja vehoma Bogu priporučit, da bi to komugod očitovo izvan ispovidi zaradi općenskoga dobra, da vas grad i toliki puk ne otide po zlu. Govore pak jedni naučite[lji] da bi mogo proći mimo suca oliti vladaoca od grada i reći mu ove riči: *Pazi dobro grada, oli čini pomlživije tvoju dužnost i tvoje dilovanje*. Koji sudac, ako bi bio čovik razuman, odma bi se ositio da su riči otajstvene i tako bi pohodio grad, stao po koji način pripravniji etc.

Ništa ne manje, u ovizima toliko strašnim i velikim događajim, govorim da ima ispovidnik po svaki put udužiti i prignuti toga pokornika, da on otide po sebi i prikaže vladaocu od grada izdaju, oli da dade dopuštenje ispovidniku da more govoriti i prikazati pogibio. I ako k tomu ne bi ktio pristati, nejma ga nipošto odrišiti, ali valja da ga uzme s načinom na ruku, prikazujući mu veliku štetu dobra općenskoga etc.

Pečat od ispovidi po zakonu naravnomu, božanstvenomu i crkovnomu, dužni su opslužiti pod smrtni grih i za život vlastiti svikolici ovi, koji slide: 1. Prvo, ispovidnik. 2. Dragoman, oliti tomačitelj griha na ispovidi. 3. Oni, koji bi po događaju oli povoljno slušali ispovid drugoga. 4. Oni, koji bi našo kartu, oli artiju, na kojoj su upisani grisi za prikazat i osvaditi na ispovidi. 5. Oni, u koga se pita više i nauk svrhu toga oli onoga griha koji se ima na ispovidi prikazati. 6. Biskupi i ostale starišine crkvene i od Redova, kojim se pristupa pitati oblast svrhu koga događaja njima saranjena oli obustavljena, kad bi od istoga došli u poznanje. Ova nek budu zadovoljna za poznanje potribito od pečata ispovidi i njegove dužnosti. Međuto, stupimo na govorenje od ispovidi s pomoću Božijom etc.

Kratko skupljenje ćudoredne illiti morale bogoslovice svrhu sedam Katoličanske crkve sakramenatah, 1782.